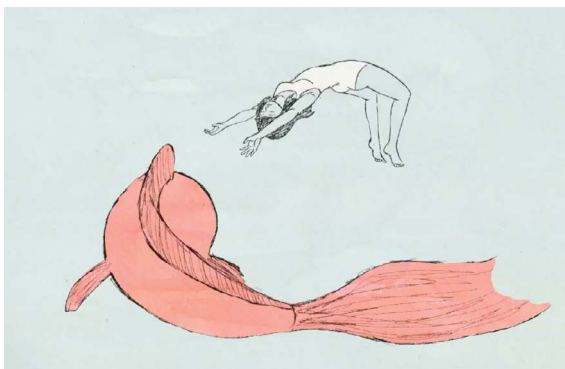

METODINÉ PRIEMONÉ FILMUI

„MAŽOJI“ APTARTI

„Mažoji“

Čekija / 2017 m., 10 min.

Režisierė: Diana Cam Van Nguyen

Dailininkas: Edgar Ortiz

Prodiuseriai: Karolina Davidová

Muzika: Viera Marinová

Tema: daugiskultūriškumas, tapatumas, patyčios, migracija.

Metodas, tinkantis šiems dalykams: etikai, tikybai, psichologijai, socialinei pedagogikai, klasės valandėlei, geografijai, istorijai.

Grupės dydis: iki 30 mokinių.

Filmas skirtas: 1-4 klasių mokiniams, bet metodai gali būti pritaikomi ir vyresnių klasių mokiniams.

Trukmė: Pasiruošimas filmui - 20 min. Filmo peržiūra - 10 min. Filmo aptarimas - 25-45 min. (atsižvelgiant į tai, koku metu ir kokioje aplinkoje vyksta).

Filme liečiamos žmogaus teisės: lygios galimybės, vaiko interesai, teisė į saugią vaikystę, apsauga nuo įvairaus pobūdžio smurto, nepriežiūros, grubaus elgesio bei išnaudojimo, patyčios.

UŽDAVINIAI:

1. Supažindinti mokinius su pagrindinėmis vaiko teisėmis bei laisvėmis;
2. Ugdyti socialinį jautrumą;
3. Ugdyti tarpkultūriškumą ir supratimą apie kitas kultūras;

Metodinė priemonė skirta padėti struktūruoti diskusiją su mokiniais po filmo peržiūros šiomis temomis: lygios galimybės, vaiko interesai, teisė į saugią vaikystę, apsauga nuo įvairaus pobūdžio smurto, nepriežiūros, grubaus elgesio ir išnaudojimo, patyčios.

Metodine priemone siekiama padėti susieti filmo siužetą su mokinių socialine realybe, supažindinti mokinius su skirtingomis kultūromis. Filme nagrinėjamas Lietuvai artimas kontekstas iš gretimos šalies Lenkijos, tad gali padėti formuoti teigiamą požiūrį į etnines grupes ir skirtingas kultūras.

Metodinėje priemonėje pateikiamas sąvokų žodynas, filmo aprašas, klausimai filmui aptarti, praktiniai užsiėmimai. Atskirai aptariamos temos: patyčios, daugiakultūriškumas.

PATALPA / REIKALINGOS PRIEMONĖS:

Geresnei atmosferai sukurti siūloma diskusiją vesti mokiniams sėdint ratu/puslankiu, kad galėtų vieni kitus geriau matyti ir bendrauti tiesiogiai. Taip pat svarbu priminti susitarti su mokiniais taisykles, kad kiekvienas jautųsi gerbiamas ir girdimas.

Patalpą rekomenduojama paruošti taip, kad vaikai lengvai galėtų vėliau susėsti ratu ar puslankiu, taip galėdami žiūrėti vienas į kitą, sukuriant tiesioginį ir įtraukiantį bendravimą. Jei filmo peržiūra vyks didesnėje auditorijoje, salėje, svarbu priminti taisykles: „Kalbame po vieną“, „Išklausome vienas kitą“ ir „Gerbiame vienas kito nuomonę“.

Būtų gerai, kad vaikas, kuris užduoda klausimus ar atsakinėja į diskusijos klausimus, galėtų kalbėti per mikrofoną, ir auditorija jį gerai girdėtų. Jei auditorija yra mišri ir diskusijos dalyviai vienas kito nepažįsta, reikėtų pasšnekovą paraginti prisistatyti. Vis dėlto, jei vaikas nenori kalbėti, nereikėtų

jo versti, „įsivažiavus“ diskusijai tikėtina, kad drąsos atsiras daugiau. Prieš filmo peržiūrą reikėtų pasirūpinti pakankamu kiekiu rašiklių ir lentelėmis su klausimais.

FILMO APRAŠYMAS

Būdama visai maža, Rong su tėvais persikraustė iš Vietnamo į Čekiją. Dėl savo kilmės ir kitokios išvaizdos mergaitė nuolat atsidurdavo nemaloniuose situacijose. Nors ji ilgainiui priprato gyventi tarp dviejų kultūrų, jos šeima galiausiai nusprendė grįžti į Vietnamą. Neįprasta animacinė dokumentika jautriai ir poetiškai atskleidžia, ką patiria svetimijoje šalyje gyvenantys vaikai.

FILME APTARIAMA PROBLEMA IR JOS KONTEKSTAS

Pirmiausia reikėtų pradėti nuo apibrėžimo, kas yra Vietnamas ir žmogus iš Vietnamo.

Patyčios Lietuvoje

Lietuvoje patyčių paplitimas tarp paauglių didžiausias, lyginant su kitomis Europos ir Šiaurės Amerikos šalimis. Tai parodė Briuselyje pristatytos Tarptautinės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos studijos 2013/2014 (Health Behaviour in School-aged Children), vykdytos 42 pasaulio šalyse, rezultatai, praneša „Vaikų linija“.

Skaitykite daugiau:

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuva-islieka-pirmaujanti-pagal-patyciu-paplitima-tarp-paaugliu-56-597429?copied>

Svarbu atkreipti dėmesį, kad filmo pagrindinė veikėja Rong, mergaitė, kurios tėvai yra kilę iš Vietnamo, filme susiduria su patyčiomis dėl išvaizdos ir kilmės. Lietuvoje ksenofobinių patyčių atvejų išties nėra mažai, bet svarbu pabrėžti, kad nepakantumas ir patyčios gali ilgainiui peraugti į fizinius, smurtinius veiksmus.

Galima prisiminti atvejį, kai Lietuvoje troleibuse buvo užpultas ir sumuštas jaunas vaikinys, kilęs iš Ekvadoro. Policija buvo tvirtai įsitikinusi, kad tai

nebuvo neapykantos nusikaltimas (t.y. susijęs su ideologiniu nepakantumu, ksenofobija), tačiau smurtautojai teismo salėje parodė, kad jų veiksmai nebuvo netyčiniai ir kad ekvadorietis buvo mušamas dėl to, kad nėra lietuvis. Daugiau apie šį įvykį galite skaityti šiose nuorodose:

1. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/sostineje-gyvenanti-ekvadorieti-muse-vyrai-sauke-lietuviams-59-1003428>
2. https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/ekvadoriecio-f-sanchezo-uzpuoliku-teismas-virto-nacionalistu-sou-jie-gina-tevyne-nuo-barbaru-59-1041588?fbclid=IwAR27nrYaLPnSut6a_3Gu-N8uoBSZLhOM7oytjKotqW9XdGlgWAzSNs4XNDmc

DETALUS METODO APRAŠAS (VEIKSMAI IŠ EILĖS) FILMO PERŽIŪROS IR APTARIMO METU

METODO PRITAIKYMAS KLASĖJE

1. UŽSIĖMIMO KLASĖJE TVARKARAŠTIS

UŽDUOTIS

LAIKAS

KOKIŲ PRIEMONIŲ REIKIA?

Pasiruošimas veikloms prieš ir po filmo peržiūros

Siūlome: 1) iš anksto peržvelgti metodinę filmo aptarimo medžiagą ir peržiūrėti filmą; 2) pasirinkti klausimus diskusijai po filmo peržiūros ir pasiruošti rodyti filmo kadrus (pateiktus metodinės medžiagos prieduose) ar filmo ištraukas, jei norėsite jas rodyti filmo aptarimo metu.

Pasirengimas filmo peržiūrai: patalpa ir įranga

Siūlome paruošti patalpą filmo peržiūrai: 1) įjungti ir patikrinti peržiūrai reikalingą įrangą (kompiuterį, ekraną, vaizdo projektorius, garso kolonėles); 2) patikrinti, ar veikia internetas; 3) užtemdyti langus, kad filmo vaizdai nebūtų išblukę; 4) užtikrinti, kad filmo peržiūros netrikdytų pašaliniai asmenys (pvz., kitų klasių mokiniai, darbuotojai); 5) įsitikinti, ar mokiniai neužstos vieni kitiems ekrano; 6) išvėdinti patalpą prieš peržiūrą.

Įžanga

Įžangos metu siūlome mokiniams pasakyti filmo pavadinimą, režisieriaus vardą ir pavardę, filmo sukūrimo metus ir supažindinti su filme bei metodinėje priemonėje naudojamais terminais, kuriuos galite rasti metodinės priemonės priede.

Filmo peržiūra

Siūlome žiūrėti filmą, neskaidant jo į dalis, nepertraukiant filmo peržiūros.

Filmo peržiūra

Siūlome žiūrėti filmą, neskaidant jo į dalis, nepertraukiant filmo peržiūros.

Filmo aptarimas ir apibendrinimas

Būtų puiku, jei po filmo peržiūros galėtumėte padaryti 5 min. pertraukėlę (trukmę pasirinkdami atsižvelgę į mokinių amžių). Po jos susėsti ratu ir pradėti diskusiją. Rekomenduojame mokiniams užduoti pasirinktus ar visus klausimus, pateiktus metodinės medžiagos dalyje „Klausimai mokiniams“. Siūlome kartu su mokiniais ne ieškoti vienintelio teisingo atsakymo, bet pirmiausia padrašinti juos kalbėti ir nebijoti suklysti, skatinti mąstyti savarankiškai, sieti matytą ir išgirstą informaciją. Taip pat, rekomenduojame derinti klausimus, susijusius su filmo pasakojimu, su klausimais apie filmo stilių.

2. FILMO APTARIMAS - ĮSŪDŽIAI APIE FILMĄ, DETALIOS INSTRUKCIJOS, KLAUSIMAI.

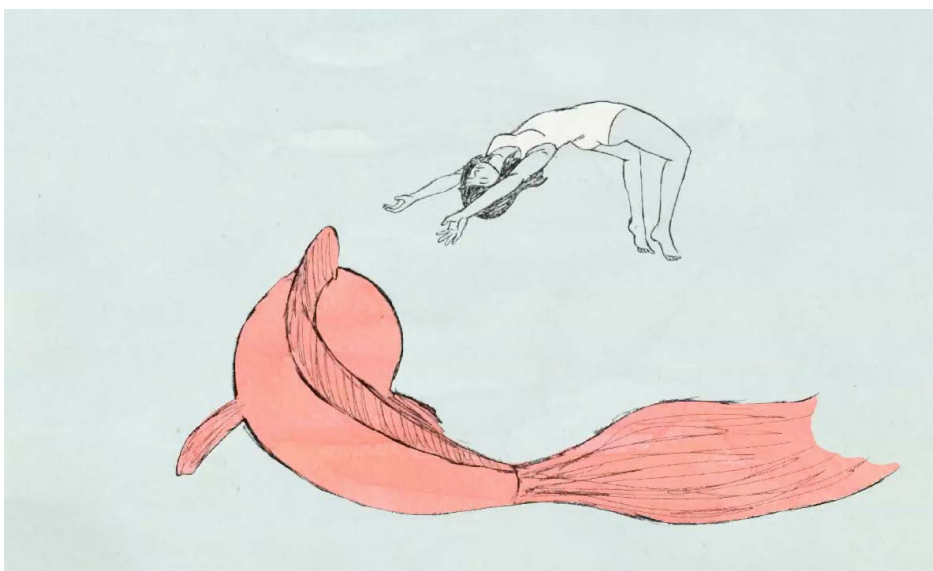
Filmo stilius langas į pasaulį. Rekomenduojama pradėdant užsiėmimą po filmo su mokiniais pirmiausia atkreipti dėmesį į filmo stilių ir režisierės pasirinktą filmo žanrą. Užduokite kelis klausimus mokiniams:

1. Kaip apibrėžtumėte, kas yra dokumentinis filmas?
2. Kaip manote, kodėl režisierė pasirinko kurti dokumentinį filmą apie Rong?
3. Kuo ypatingas ir išskirtinis šis dokumentinis filmas?
4. Kaip manote, ką simbolizuoja akvariume plaukiojanti žuvyė?

Galima pasirinkti ir kitus filmo epizodus arba kombinuoti epizodus ir temas, siūlomas šioje metodinėje priemonėje. Esant mažai laiko pamokoje, galima rinktis aptarimą su mokiniais susėdus ratu ir diskutuojant šiais klausimais:

- Koks yra pagrindinės filmo veikėjos vardas?
- Ką patiria Rong?
- Kaip ji jaučiasi, kai iš jos tyčiojasi?
- Kodėl Rong nebenori grįžti į Vietnamą?
- Kaip manote, ką savo namais laiko Rong? Kodėl?

Esant daugiau laiko rekomenduojama su mokiniais žiūrėti visą filmą ir užsiėmimą kombinuoti su visomis filme nagrinėjamomis temomis ir daugiau laiko skirti praktiniams žaidimams su mokiniais ksenofobijos tema.

ŽAIDIMAS „ETIKETĖS“

TEMOS PAVADINIMAS	DISKRIMINACIJA
Pratimo pavadinimas	„Etiketės“.
Tikslai	<ul style="list-style-type: none"> • Patyrinėti ryšį tarp to, ko iš mūsų tikimasi, ir to, kaip elgiamės. • Geriau suvokti mūsų elgesio įtaką kitiems. • Pradėti diskusiją apie padarinius, kylančius dėl žmonių skirstymo remiantis stereotipais.
Susijusios teisės	Teisė į lygybę prieš įstatymą, nediskriminacija.
Trukmė	45 min.
Priemonės	<ul style="list-style-type: none"> • Lipnūs popierėliai arba popierius, žirklys ir lipni juosta bei rašymo priemonė parengti lapeliams. • „Minčių lietuvi“ – lenta ir kreida arba didelis popieriaus lapas ir žymekliai.
Pasiruošimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kiekvienam (-ai) grupės nariui (-ei) išdalykite po vieną lipnaus popieriaus lapelį, maždaug 5 cm ilgio, 2cm pločio; galima naudoti ir lipnią juostą bei popierėlius. • Užrašykite vieną būdo bruožą ant kiekvieno lapelio, pavyzdžiui: neatsakingas, šmaikštus, protingas, nerangus, tinginys, pensininkas, pankas, reperis, metalistas, vėpla, blondinė (ar priklausymą tam tikroms grupėms: gėjus, feministė, romas, žydai ir kt.) • Parinkite užduotį grupei, pavyzdžiui, kartu sukurti plakatą, suplanuoti įsivaizduojamą renginį (Eltono Johno koncertą), į kitą vietą perkelti baldus ar padiskutuoti (paklauskite, pavyzdžiui: „Jei populiarūs muzikos grupė vyktų į jūsų miestą, kokia grupė tai būtų?“), sukurti eilėraščių

	Kalėdų seneliui, parašyti laišką Lietuvos prezidentei(-ui) dėl žmogaus teisių situacijos, padengti stalą, sukurti bendraamžių grupės himną ar logotipą ir kt.
Eiga	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priklijuokite po lapelį kiekvienam grupės nariui ant kaktos, bet neleiskite jam (-jai) pažiūrėti, kas ant jo parašyta. 2. Paašikinkite grupei užduotį. Pabrėžkite, kad atlikdami užduotį jie turi elgtis vieni su kitais pagal ant kaktos prikliptas etiketes. Pavyzdžiui, jei kieno nors „etiketė“ yra „tingus“, visi turi elgtis su juo kaip su tinginiu (bet niekada nevertoti žodžio, parašyto ant lapelio – svarbiausia šiame žaidime yra tiesiogiai neišduoti, kas parašyta!). 3. Grupės nariai turėtų stengtis atlikti užduotį ir kartu elgtis su kitais pagal stereotipus, nurodytus lapeliuose. 4. Pabaigoje kiekvienas (-a) žaidėjas (-a) turi pabandyti atspėti, kas buvo parašyta ant jo (-s) lapelio, bet tai nėra pagrindinis žaidimo tikslas.
Apibendrinimas	<p>Labai svarbu, kad liktų laiko žaidėjams pasisakyti. Pradėkite klausdamas (-a), ar jie galėjo atspėti, kas ant jų lapelio, klausinėkite apie kitus užsiėmimo aspektus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip kiekvienas (-a) dalyvis (-ė) jautėsi per užsiėmimą? • Ar buvo sunku elgtis su kitais žmonėmis pagal jų „etiketes“? <ul style="list-style-type: none"> • Ar kas nors pradėjo elgtis pagal „etiketę“, tai yra, ar kas nors, gavęs lapelį „šmaikštus“, nepradėjo pasakoti juokų ir elgtis lyg labai pasitikėtų savimi? Ar kas nors, pavadintas „tinginiu“, nenustojo bendrauti ir dalyvavo užsiėmime? • Kokias „etiketes“ priklijuojame žmonėms kasdieniame savo gyvenime? • Kas, kaip jūs šiame žaidime, turi tokių „etikečių“ tikrame gyvenime? • Ar jos teisingos?

	<ul style="list-style-type: none"> • Dabar paskatinkite grupės narius (-es) apibrėžti, ką jie (-os) mano, kas yra „stereotipai“, „neigiamos išankstinės nuostatos“ bei „diskriminacija“? Po „minčių lietaus“, kurį galite fiksuoti ant lentos ar lapo. Galite pratęsti diskusiją pasinaudodamas (-a) teorinėje dalyje esančiais klausimais ir pavyzdžiais.
Pasiūlymai tęsiniai	<ul style="list-style-type: none"> • Pereikite prie kito pratimo „Pasakojimas apie netoleranciją ir kitokius žmones“, kurio metu toliau gilinsitės, kaip stereotipai ir neigiamos išankstinės nuostatos veikia žmonių gyvenimą bendruomenėje.

PATARIMAI VEDANTIEMS / MOKYTOJAMS

Šioje dalyje pateikiami apibendrinti patarimai mokytojams visoms metodinės priemonės temoms.

1. Svarbu atkreipti mokinių dėmesį į Lietuvos, kaip daugiakultūrinės valstybės, praeitį bei formuoti teigiamą požiūrį į skirtingas kultūras ir etnines bendruomenes, užkirsti kelią bet kokiai ksenofobijai.

2. Klabėdami apie kitos tautos žmones, venkite stereotipų. Stenkitės kalbėti neutraliai, nieko neįžeisdami ar pasmerkdami.

3. Jei klasėje pasigirstų netaktiškų ir įžeidžiamų replikų - nenuleiskite jų negirdomis. Į kiekvieną atvejį reikia reaguoti, taip parodant, kad elgesys ar kalbos yra netinkamos ir jos negali būti toleruojamos.

Pasiūlymai tęstinumui arba metodo pritaikymas didelėje auditorijoje

- Kaip apibrėžtumėte, kas yra dokumentinis filmas?
- Kaip manote, kodėl režisierė pasirinko kurti dokumentinį filmą apie Rong?
- Kuo ypatinga ir kuo skiriasi Rong kasdienybė nuo kiekvieno iš jūsų?
- Su kokiais sunkumais susiduria filmo herojė Rong?
- Kaip manote, kodėl žmonės išvyksta gyventi svetur ir ten pasilieka?

DISKUSIJAI PASIRUOŠTI PADĖTŲ PAPILDOMA INFORMACIJA

- Paramos vaikams centras ir jų kuriamos metodinės priemonės www.pozityvitevyste.lt.
- Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>
- Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26397>
- R. Povilaitis, J. Valiukevičiūtė. „Patyčių prevencija mokykloje“. http://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/ca/c2/cac22ff0-318a-4993-b701-111991361db0/patyciu_prevencija_mokyklose.pdf
- M. Mažonienė, R. Povilaitis, I. Suchodolska. „Elektroninės patyčios ir jų prevencija“. http://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/ca/c2/cac22ff0-318a-4993-b701-111991361db0/patyciu_prevencija_mokyklose.pdf
- www.vaikulinija.lt

PRIEDAS NR. 1.

Emocinė parama mokiniui

Skambučiai visais šiais numeriais yra nemokami.

„Jaunimo linija“ - 8 800 28888

Darbo laikas: visą parą

Emocinę paramą teikia: savanoriai

Teikia paramą ir laiškais – <http://www.jaunimolinija.lt/laiskai/>

„Vaikų linija“ - 116 111

Darbo laikas: 11.00-23.00 kasdien

Emocinę paramą teikia: savanoriai

Teikia pagalbą ir internetu – www.vaikulinija.lt

„Vilties linija“ - 116 123

Darbo laikas: visą parą

Pagalbą teikia: savanoriai ir

psichikos sveikatos profesionalai

„Pagalbos moterims linija“ - 8 800 66366

Darbo laikas: visą parą

Pagalbą teikia: savanoriai ir psichikos sveikatos profesionalai

„Linija doverija“ - 8 800 77277

Darbo laikas: **16.00-20.00 nuo antradienio iki šeštadienio** (išskyrus valstybės švenčių dienas)

Emocinę paramą teikia: savanoriai-moksleiviai

Parama teikiama **rusų kalba**. Linija skirta paaugliams ir jaunimui.

PRIEDAS NR. 2. TERMINŲ ŽODYNAS

- **Ksenofobija**- (iš graikų k. ξένος ‚užsienietis, keistuolis‘, φόβος ‚baimė‘) – nepalankumas arba priešiškus svetimšaliams ir tam, kas svetimšališka. Šią fobiją turintys žmonės bijo, vengia ar yra priešiški nusiteikę prieš kitokios tautybės, rasės, religijos, kultūros atstovus. Nors terminas ksenofobija dažnai vartojamas kaip rasizmo sinonimas, tačiau tai nėra lygiavertiniai terminai.

- **Rasizmas** - įsitikinimas, kad rasė yra pagrindinis veiksnys, nuo kurio priklauso žmogaus gabumai, kad tam tikra rasė yra viršesnė arba kad su žmonėmis reikia elgtis priklausomai nuo jų rasinės kilmės. Institucinis rasizmas reiškia teisių tam tikroms tautinėms grupėms atėmimą, privilegijų skyrimą priklausomai nuo rasės, sistemiską tam tikros tautinės grupės atstovų išstūmimą į visuomenės užribį (pvz., būsto, įsidarbinimo, švietimo ar kitose srityse).

- **Filmo stilius** - būdai, kaip pagrindinė filmo mintis ir idėja yra perteikiama ne tik pasirenkant istoriją ir sukuriant atitinkamą scenarijų. Siekiant pilnavertiškai išreikšti idėją, taip pat būtina sukurti ir tinkamą filmo stilių (parinkti erdves, apšvietimą, kameros rakursus, garso takelį ir t. t.).

- **Dokumentika** - tai filmas, kuris kuriamas filmuojant realius gyvenimo įvykius ir tikrovėje egzistuojančias asmenybes, o ne sukurtus personažus (kuriuos įkūnija profesionalūs aktoriai). Dokumentiniai filmai dažnai kuriami naudojant tik natūralų apšvietimą ir natūralius garsus. Filmuojama natūraliose vietose, dirbtinai jų nekeičiant ir specialiai nepritaikant filmavimui. Kino kamera, filmuojant dokumentinį filmą, dažnai juda „laisvai“, yra filmuojama „nuo peties“. Toks filmavimo būdas skiriasi nuo vaidybinio filmo filmavimo, kai yra naudojami papildomi prietaisai: kameros stovai, bėgiai, kranai ir pan. Dokumentinio filmo scenarijus būna labai abstraktus, jame – maži detalų. Jis dažnai kinta jau per filmavimą, o kartais paaiškėja tik jau montuojant filmą.

- **Filmo kadras** (anglų k. film frame) – tai nejudantis vaizdas, iš tokių kadrų sudaryti judantys vaizdai – filmai. Pvz., sukantis kino juostai, per vieną

sekundę ekrane projektuojami 24 kadrai (nejudantys vaizdai). Filmo kadras turi ir antrąją reikšmę, kuri anglų kalba vadinama film shot. Vartojamas antrąja reikšme filmo kadras apibūdina nenutrūkstamą filmavimą nuo kameros įjungimo momento iki jos išjungimo. Kadrai gali būti ilgos trukmės – ilgi kadrai ir trumpos trukmės – trumpi kadrai.

Metodinę priemonę parengė - Nepatogaus kino klasės programos vadovė
Simona Gaidytė